

“AİLE ÇOCUK” DERGİSİNDEKİ HİKÂYELERDE YER ALAN DEĞERLER

Çiğdem ÇAM TÜRKAN*

Öz

Değerler bireylere ait inanç sistemini, tutum ve davranışlarını şekillendiren olgulardır. Bireylerin kişiliğini oluşturmaya yardımcı bu unsurlar erken yaşlardan itibaren şekillenmektedir. Dolayısıyla okul öncesi dönemden başlayarak her yaşta çocuklara değerlerin doğru bir biçimde edindirilmesi büyük önem arz eder. Bu kazanımları aile, eğitim kurumları medya araçları ve edebî eserler yardımıyla gerçekleştirmek mümkündür. Bu eserlerden çocuk dergilerinin değerlerin kazandırılmasındaki önemi yadsınamaz. Farklı edebî türleri aynı anda okuyucuya sunan dergiler çeşitli alanlardan okuyucuları desteklemektedir. Farklı sıklıklarda ve farklı yayıncılar tarafından çocuklara yönelik dergiler yayımlanmaktadır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB) 'nın yayımladığı “Aile Çocuk” adlı çocuk dergisi çocuklar için içerik üretmektedir. Bu araştırmada “Aile Çocuk” dergisinin toplam yayımlanmış 9 sayısı içinde yer alan hikâye türündeki 9 hikâyedeki değerleri tespit etmek amaçlanmıştır. Değerleri tespit etmek amacıyla doküman incelemesi yöntemine başvurulmuştur. Araştırma sonucunda 9 hikâye metninde toplam 16 farklı değer ve 66 değer ifadesine ulaşılmıştır. Bu değerlerden mutluluk, yardımseverlik, şefkat-merhamet ve sorumluluk değerleri en çok yer alan değerler olmuştur. Paylaşmak, fedakârlık, özgüven ve kıymet bilmek en az yer alan değerlerden olmuştur. Bu çalışmanın incelediği dergiler ile farklı dergilerdeki hikâyelerin karşılaştırmalı değer analizlerine yönelik çalışmalar yapılabilir. Yine araştırmaya konu olan dergileri okuyan çocuklar ve ailelerle bu eserlerin değer edinimine etkisini inceleyen araştırmalar gerçekleştirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk dergileri, Değerler, Türkçe eğitimi.

Values in the Stories in “Aile Çocuk” Magazine

Abstract

Values are phenomena that shape individuals' belief systems, attitudes and behaviors. These elements that help form individuals' personalities are shaped from an early age. Therefore, it is of great importance to ensure that children acquire values correctly at all ages, starting from the pre-school period. It is possible to achieve these achievements with the help of family, educational institutions, media tools and literary works. Among these works, the importance of children's magazines in imparting values cannot be denied. Magazines that present different literary genres to readers at the same time support readers from various fields. Magazines for children are published at different frequencies and by different publishers. The children's magazine "Aile Çocuk", published by the Ministry of Family, Labor and Social Services, produces content for children. In this research, it was aimed to determine the values in 9 stories of the story type in the total of 9 published issues of the "Aile Çocuk" magazine. The document review method was used to determine the values. As a result of the research, a total of 16 different values and 66 value expressions were found in 9 story texts. Among these values, happiness, helpfulness, compassion-compassion and responsibility were the most frequently mentioned values. Sharing, self-sacrifice, self-confidence and appreciation were among the least mentioned values. Studies can be conducted on comparative value analyzes of the magazines examined in this study and the stories in different magazines. Again, research can be conducted with children and families who read the magazines subject to the research, examining the effects of these works on value acquisition.

Keywords: Children's magazines, Values, Turkish education.

*Dr. Öğr. Üyesi, Iğdır Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı, cigdemturkan@gmail.com, <https://doi.org/10.20875/makusobed.431280>.

1. Giriş

Toplumun sağlıklı bir yapıda var olması ve varlığını sürdürebilmesi için değerlerin gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir. Bu değerlerin aktarımı kadar çocuklar ve gençlerde davranışa dönüşmesi büyük önem arz etmektedir. Bunu sağlamanın en önemli yollarından birisi çocuklara erken yaşlarda değerler eğitiminin verilmesidir (Bolat, 2016). Değeri “Bir kavram veya varlığın önemini ortaya koymaya yarayan soyut ölçü ve bunlara karşılık gelen faziletli, fayda sağlayan ve kıymetli tüm vasıflar” şeklinde tanımlanabilir. Değerler; aile, eğitim kurumları ve toplumun ortak çabaları ve iş birliği içerisinde öğretilir (Ulusoy & Dilmaç, 2020). İnsanların ve toplumların benimsediği değerler onların hayata bakışının yansımasıdır (Bolat, 2016). Türkiye’de okullarda değerler eğitimi çalışmaları ilk olarak 2010-2011 yılları arasında boy göstermiştir. 2017 yılında Millî Eğitim Bakanlığı öğretim programlarında “kök değer” ifadesi yer almıştır ve 10 farklı değer belirlenmiştir. Bu değerler “sevgi, yardımseverlik, adalet, vatanseverlik, dostluk, dürüstlük, sorumluluk, öz denetim ve sabır”dır. Bu adımla birlikte değerler eğitiminin önemi nispeten fark edilmiş ve değerler eğitimi çalışmaları ülkemizde ağırlık kazanmıştır (Tozlu & Yüce, 2020). Çocuklara değer aktarımında kullanılan pek çok araç bulunmaktadır. Bu araçlardan biri de çocukların yaş ve gelişim seviyeleri dikkate alınarak hazırlanan eserlerdir. Bu edebî eserler çocuklara değerleri tanıtmakta, değerleri keşfetmelerine imkân sunmakta ve eserlerdeki kahramanlar yardımıyla bu değerleri hayatlarının bir parçası haline getirmeye istekli olmalarını sağlamaktadır (Çengelci & Eryılmaz, 2018). Edebiyat ürünleri, doğrudan eğitsel işlevlerle oluşturulmuş olmasalar da çocuklara çeşitli eğitsel ileti, bilgi ve beceri kazanımında dolaylı kazanımlar gerçekleştirebilmektedirler. Çocuğu karakter gelişim sürecini destekleyip olumlu davranışlar geliştirmesine yardımcı olmaya, kendisini ve çevresini anlamasına yardımcı olur (Karatay, 2007). Edebî eserler eğitimle iç içedir; çünkü toplumları geleceğe taşıyacak pek çok değeri gelecek nesile aktarmada köprü görevi görmektedir (Grenby & Reynolds, 2011).

Edebî eserlerin bir türü olan dergiler günümüz teknolojisinin gelişimiyle medya araçlarının da bir ögesi olmuştur. Toplumun belli kesimlerine yönelik çıkarılan dergiler zamanla toplumun her kesimine yönelik içeriklerle yayımlanmıştır. Zamanla ilgi, cinsiyet, mesleki ihtiyaçlar gibi durumlar farklı temaların dergilerde ayrı ayrı işlenmesini ihtiyaç haline getirmiştir. Böylece kadın dergileri, bilim dergileri, spor dergileri, çocuk dergileri gibi farklı kategorilerde süreli yayınlar çıkmaya başlamıştır (Şimşek, 2002). Değerlerin önemini öğretilmeye çalışılırken sıklıkla edebî metinlere başvurulur. Şiir, hikâye, efsane, roman, masal gibi türlerin anlatım biçimleri aktarılacak istenen mesajı olumlu etkilemektedir. Bu araçlarla toplum için önemli değerler aktarılırken dil güzelliğini kullanırlar. Mecaz, derinlik ve simgesel özellikleri ile bilinen şiirler de yararlanılan kaynaklar arasında bulunmaktadır (Durukoğlu, & Doyumgaç, 2017). Dergilerin içeriği hitap ettiği kesimlere göre farklılık göstermektedir. Eğitim dergileri, yaşam dergileri, teknoloji ve bilişim dergileri, otomobil dergileri, fikir ve siyaset dergileri vb. bu türlerden bazılarını oluşturmaktadır. Bu türler arasında çocuk dergileri de önemli bir yere sahiptir. Çocuklara yönelik içeriklerle çıkarılan bu dergiler çocuğun gelişimine, eğitimine ve kültür seviyesinin gelişmesine önemli katkılar sunmaktadır. Bu katkıların yanında çocukları eğlendirmek de çocuk dergilerinin temel amaçları arasındadır (İdi Tulumcu, 2015).

Çocuk edebiyatı, bebeklikten ergenliğe kadar bütün çocukların gelişim ve algılama düzeylerine uygun olarak hazırlanan tüm nitelikli metinleri kapsamaktadır. Çocuk edebiyatının gelişmesi çocuk dergilerinin de gelişimini olumlu etkilemiştir (Polat, 2012). Çocuk dergileri çocukların gelişimleri dikkate alınarak ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik farklı edebî türlere yer verir ve belirli aralıklarla yayımlanır (Gezmen, 2019). Dergilerde yer alan hikâyeler, bulmacalar, şiirler ve oyunlar aracılığıyla çocukların kelime dağarcıkları gelişir, anadilin cümle yapılarını daha kolay öğrenmesine ve çocukların dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olurlar. Çocuk dergileri farklı konularda bilgiler içerir. Bu zengin içerik çocukların farklı alanlarda meraklarını gidermeye, öğrenme isteklerini karşılamaya ve dünyayı

keşfetme isteğini artırmaya yardımcı olabilir. Renkli resimleri, ilgi çekici hikâyeleri ve eğlenceli aktiviteleriyle kitap sevgisi ve okuma alışkanlığını geliştirebilir. Ayrıca belirli bir aralıkta yayımlanan dergiler, çocukların düzenli olarak kitap veya dergi okuma alışkanlığı edinmelerine katkıda bulunabilir. Bulmacalar, oyunlar ve etkileşimli aktivitelerle çocukların problem çözme yeteneklerini geliştirmelerine katkıda bulunabilir. Bu tür aktiviteler, mantıklı düşünmeyi teşvik edebilir ve zekâ gelişimini destekleyebilir. Hikâyelerdeki karakterlerle empati kurma ve sosyal ilişkileri anlama gibi beceriler, çocukların sosyal gelişimini destekleyebilir (Tekinşen, 2019).

Sürelî yayınlar çocukları eğlendirirken aynı zamanda onların okul, aile ve sosyal yaşamında öğrenilenlere katkı sunacak tamamlayıcı bilgiler vermektedir. Bu nedenle eğitsel açıdan zengin uyarıcılara sahiptir. Dijitalleşmenin yaygın olduğu bu dönemde; ulusal ve evrensel değerlere sahip bireyler yetiştirmede çocuk dergileri eğitimde tamamlayıcı ve yardımcı önemli bir araç olarak kullanılmaktadır (Polat & Güler, 2021). Çocuk dergileri değer kazandırmada önemli bir araç olarak görülmektedir. Dergilerin içerdikleri hikâyeler ve ana karakterler aracılığıyla etik değerler öğretebilir. İyi niyet, dürüstlük, yardımlaşma, hoşgörü gibi değerler, dergilerdeki öykülerle çocuklara aktarılabilir. Doğru ile yanlış ayırt etmeyi, doğru olanı seçmeyi ve etik davranışları benimsemeyi öğretebilir. Dergilerdeki hikâyeler, farklı karakterlerin deneyimlerini anlama ve onlarla empati kurma fırsatı sunabilir. Bu, çocuklara başkalarının duygularını anlama ve takdir etme becerilerini kazandırabilir. Toplumsal sorumluluk, çevre bilinci ve yardımlaşma gibi konulara odaklanarak çocuklara sosyal sorumluluk bilincini aşılayabilir. Dergilerde yer alan karakterler, çocuklara olumlu davranışları, sorumluluk almayı, dürüst olmayı ve diğer olumlu karakter özelliklerini öğretebilir. Çocuk dergileri, farklı kültürlerden, yaşam tarzlarından ve değer sistemlerinden bahsederek çocuklara çeşitliliğe saygı göstermeyi ve hoşgörüyü kazandırabilir. Karakterlerin karşılaştığı zorluklar, çocuklara problem çözme ve karar verme becerilerini geliştirme fırsatı sunabilir. Bu da değer odaklı bir düşünce sistemini teşvik edebilir. Böylece çocukların kişisel gelişimlerine katkı sağlayabilir. Bu kazanımların elde edilmesi için çocuk dergilerinin doğru içeriklerle oluşturulması büyük önem arz etmektedir. Farklı yayıncılar tarafından çocuk dergileri belli aralıklarla yayımlanmaktadır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB)'nin yayımladığı birden çok çocuk dergisi bulunmaktadır. "Aile Çocuk" adlı çocuk dergisi de AÇSHB' nin çocuklar için içerik üreten dergilerinden biridir. Bu dergilerin çocukların sanatsal, ahlaki ve bilişsel gelişimlerini destekleyecek içerikleri üretmeleri büyük önem arz etmektedir. Araştırmada incelenen eserlerin ilk defa incelenmesi, çalışmanın özgünlüğü açısından önem arz etmektedir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmanın verileri doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır (Merriam, 2013). Nitel araştırmalarda kullanılan dokümanlar önemli bilgi kaynaklarıdır (Creswell, 2016). Doküman incelemesi; belirli bir amaca yönelik olarak mevcut belge ve kayıtları inceleme, veri toplama, bu verileri bulma, inceleme ve değerlendirme işlemlerinin tümünü kapsar (Karasar, 2012).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırma, Aile Çocuk Dergisinin 9 sayısındaki hikâyeler ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma materyalindeki eserler şu şekildedir:

- 1- Minik Bir Mutluluk (Fatma Çağdaş Börekçi)- Aile Çocuk dergisi Sayı-1-(M.B.M.)
- 2- Sihirli Saçlar (Arzu Akgün)- Aile Çocuk dergisi Sayı-2-(S.S.)
- 3- Duvardaki Eğlence (Ayşe Ovalı)-Aile Çocuk dergisi Sayı-3-(D.E.)

- 4- Okul Sevinci (Arzu Akgün)-Aile Çocuk dergisi Sayı-4-(O.S.)
- 5- Karlar Altında Sıcak Salep (Ayşe Ovalı)-Aile Çocuk dergisi Sayı-5-(K.A.S.S.)
- 6- Mavişim (Çiğdem Oruç)-Aile Çocuk dergisi Sayı-6-(M.)
- 7- Yeni Mahalleye Alışma Kılavuzu (Betül Duran)-Aile Çocuk dergisi Sayı-7-(Y.M.A.K.)
- 8- Sevgi'nin Eğlenceli Okul Günü (Beyza Akyüz)-Aile Çocuk dergisi Sayı-8-(S.E.O.G.)
- 9- Ben de Varım (Özden Sayın)-Aile Çocuk dergisi Sayı-9-(B.D.V.)

2.3. Araştırma süreci

Araştırma verilerinin toplanması, doküman incelemesiyle gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada Aile Çocuk Dergisinin 9 sayısındaki hikâyeler tercih edilmiştir. Seçilen hikâyelerdeki değerleri belirlemek amacıyla dergilerdeki hikâye metinlerinde yer alan değerler tespit edilmiştir. Araştırmacı tarafından hikâye metinleri okunmuş ve tespit edilen değer cümleleri kodlanmıştır. Metinler dört hafta arayla tekrar araştırmacı tarafından okunmuş, kodlamaların tutarlılığı kontrol edilerek sonuca bağlanmıştır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında MEB Değerler Eğitimi Genelgesi'nde verilen (adalet, sabır, saygı, vatanseverlik, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sevgi, sorumluluk, yardımseverlik, Aile birliğine önem verme, Bağımsızlık, Çalışkanlık, Doğal çevreye duyarlılık, Dürüstlük, Estetik, Bilimsellik, Kültürel mirasa duyarlılık, Özgürlük, Dayanışma, Sorumluluk) değerler ile UNESCO Yaşayan Değerler Eğitimi Programı (sorumluluk, saygı, hoşgörü, sevgi, alçakgönüllülük, mutluluk, dürüstlük, barış, saygı, sadelik, özgürlük ve birlik) olarak 12 evrensel değer esas alınmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, belli kuralların dikkate alınmasıyla oluşturulan, kodlamalar aracılığı ile metnin belli bazı sözcüklerini içerik kategorileri oluşturarak özetleyen tekrarlanabilen ve sistematik bir teknik olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2017). Verilerdeki gözlem sıklığı ve dağılımını ortaya koymak amacıyla frekanstan faydalanılmıştır. Veriler frekans değerleri dikkate alınarak büyükten küçüğe doğru sıralandırılmış ve tablolaştırılmıştır. Metinlerde bulunan değerlerin dağılımı belirlenmiş ve frekansları verilmiştir. Metinlerde bulunan değerler örnek cümlelerle betimlenmiştir.

2.6. Araştırma Etiği

Araştırmanın veri toplama sürecinden başlanarak veri analizi, kaynak gösterimi ve makale yazımına kadar bütün aşamaları etik kurallara uygun biçimde çalışılarak hazırlanmıştır.

3. Bulgular

Çalışma kapsamında incelenen dokuz hikâye metninde bulunan toplam değerler ve frekansları tespit edilmiştir. Tespit edilen değerler frekans sayılarının büyüklüğü dikkate alınarak sıralanmış ve tablolaştırılmıştır. Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Değer dağılımı

Değerler			Frekans	
Mutluluk	20		İş birliği	2
Yardımsverlik	8		Özgüven	1
Şefkat-merhamet	7		Paylaşmak	1
Sorumluluk	7		Fedakârlık	1
Sevgi	6		Nezaket	1
Kültürel Çıkma	4	Mirasa Sahip	Bağışlamak	1
Empati	3		Sözünde durmak	1
Dostluk	2		Kıymet Bilmek	1
Toplam				66

Yapılan incelemede en fazla mutluluk değerinin işlendiği (f=20), bunu sırasıyla yardımsverlik (f=8), şefkat-merhamet (f=7) ve sorumluluk (f=7) değerinin takip ettiği görülmektedir. Araştırma metinlerinde 16 farklı değer tespit edilmiştir. Tespit edilen toplam değer sayısı 66'dır. Her hikâyedeki değer dağılımı ayrı ayrı oluşturulmuş ve bağımsız birer başlıkta sunulmuştur.

Hikâyelerde yer alan değer dağılımları ve Değer İfadeleri

1. Minik Bir Mutluluk (Fatma Çağdaş Börekçi)- Aile Çocuk dergisi Sayı-1

Bu hikâyede 17 cümlede 21 değer ifadesi tespit edilmiştir. Hikâyede toplam 8 farklı değer bulunmuştur.

“Minik, sevimli bir kedidir.” (Şefkat/merhamet)

“Hava çok soğuk olduğundan sokakta bırakmayı istemedik.” (Şefkat/Merhamet)

“Emin misin, Ayşe teyze Minik'in sorumluluğunu almak ister mi? diye sordum.” (Sorumluluk)

“O bu mahallenin muhtarı olduğundan kendini sorumlu hisseder bence.” (Sorumluluk)

“Ama önce kediciği doyurmamız gerekiyordu. Eczaneden şırınga aldık ve minicik ağzına süt damlattık...” (Yardımsverlik)

“Minik'in aşı ve bakımlarını yaptırmak için veterinerine götürmemiz gerek' dedi Çiğdem.” (Sorumluluk)

Bence kumbaralara el atalım' dedi Neşe. Eve gidip başucumuzdan ayırmadığımız kumbaraları kapıp geldik. Bir poşetin içine döktük neyimiz var neyimiz yoksa. Kendimi çocuğuna okul harçlığı veren ebeveyn gibi hissettim o an “.” (Paylaşmak, yardımsverlik)

“Minik'i hırkamızın içine sarıp veterinerin yolunu tuttuk.” (Şefkat/merhamet)

“Veteriner uzun uzun Minik'le ilgilendi. Sıra ödemeye geldiğinde ise borcumuzun olmadığını söyledi. Sokak hayvanlarına ücretsiz bakıyormuş meğer nasıl sevindik anlatamam.” (Yardımsverlik)

“Aşılardan sonra doğruca Ayşe teyzenin yolunu tuttuk. Muhtar teyzeyi odasında evrakların arasında boğulmuş halde bulduk. Bizi görünce sevinçle hemen gülümsedi.” (Mutluluk)

“Pamuk yanakları kocaman bir bulut gibi oldu. ‘Hoş geldiniz’ çocuklar diyerek hemen yanımıza geldi ve “ay ne tatlı bir şey bu kediciği” diyerek Minik'i sevmeye başladı.” (Şefkat/Merhamet, Sevgi)

“Muhtarlar kedilerin de muhtarı oluyor mu? Kedilerin dertleri ile ilgilenir misiniz?’ dedi Neşe.” (Yardımsverlik)

“Tabii ki mahallemde yaşayan kediler, köpekler, insanlar, ağaçlar, kuşlar hepsi benim sorumluluğumda. Onlara en iyi hizmeti sunmakla görevliyim dedi Ayşe teyze.”(Sorumluluk)

“Bunu duyunca içimize ferahlık çökmüştü. ‘Biz bugün onu veterinerine götürdük aşularını yaptırдық ve aşı takvimini izleyerek diğer aşuların takibini de yaparız. Harçlıklarımızı birleştirip mamasını da biz alırız, size yük olmayız. Yeter ki Minik’in bir evi olsun.’” (Sorumluluk, Şefkat/merhamet)

“Hiç merak etmeyin çocuklar. Minik artık bana emanet.”(Sorumluluk)

“Biz söz verdiğimiz gibi harçlıklarımızla kedilere mama almaya devam ediyoruz.”(Sorumluluk, Sözünde durmak)

“Kendin dışında bir başkası için herhangi bir şey yapmak, çaba sarf etmek, emek vermek ne kadar özel bir duyguymuş. Minik’imiz gözlerimizin önünde hızla büyürken Bize sevmeyi ve emek vermeyi öğretti sanki.”(Fedakârlık)

2. Sihirli Saçlar (Arzu Akgün)- Aile Çocuk dergisi Sayı-2

Bu hikâyede 5 cümlede değer ifadesi tespit edilmiştir. Hikâyede toplam 5 farklı değer bulunmuştur.

“Upuzun saçlarım vardı benim. Onları çok seviyordum.”(Sevgi)

“Öğretmenim benim bu yüzden üzgün olduğumu düşünerek saçıma kurdelemi takmaya çalıştı.”(Yardımseverlik)

“Eve geri döndüğümüzde ise Doruk ve annesi kapıda bizi bekliyordu. Ellerinde güzel bir buket çiçek vardı. Doruk benden özür diledi.”(Nezaket)

“Ayrıca yeni saçımın bana çok yakıştığını söyledi. Ben de onu affettim.”(Bağışlamak/Affetmek)

“Birlikte oyuncaklarla oynadık, ona sınıfımızdaki çocukları ve öğretmenimizi anlattım. Evet, bugün saçlarım kısaldı ama harika bir arkadaş edindim.”(Dostluk)

3. Duvardaki Eğlence (Ayşe Ovalı)-Aile Çocuk dergisi Sayı-3

Bu hikâyede 3 cümlede değer ifadesi tespit edilmiştir. Hikâyede toplam 3 farklı değer bulunmuştur.

“İsmi de Elektrik Çocuk olurdu. Süper gücü sayesinde dünyanın neresinde olursa olsun bir kesinti varsa oraya peleriniyle uçar sorunu hallederdi. Hiçbir çocuğun oyunu yarıda kalmazdı böylece.” (Yardımseverlik)

“Asım’ın kulağına eğildi ve planını paylaştı. Ardından lambanın tam altına geçtiler ve başlarını yukarı kaldırıp ağlıyormuş numarası yapmaya başladılar. Kimse çocukların ağlamasına dayanamazdı.”(Merhamet/Şefkat)

“Mehmet Akif’in kuş şeklini verdiği elinden yansıyan gölge, martının gölgesini kovalamaya başladı. Kuş tam yakalanacakken martı olup uçtu. Oynarken kahkahaya boğuldular.”(Mutluluk)

4. Okul Sevinci (Arzu Akgün)-Aile Çocuk dergisi Sayı-4

Bu hikâyede 7 cümlede değer ifadesi tespit edilmiştir. Hikâyede toplam 2 farklı değer bulunmuştur.

“Bugün okula başlıyorum. O kadar mutluyum ki, çünkü artık ben de anneme heyecanlı okul hikâyelerimi anlatmak istiyorum.”(Mutluluk)

“Ağabeyim Ali benden iki yaş büyük ve iki yıl önce okula başladı. Onu çok seviyorum ama bir o kadar da imreniyordum.”(Sevgi)

“-Biliyor musun anne, bugün o kadar heyecanlı bir gündü ki. Öğretmenimiz bize bir sürü değişik bilmece, bulmaca öğretti. Sonra hep birlikte bunlarla oyunlar oynadık...”(Mutluluk)

“-Anneciğim inanamazsın bugün çok keyifli geçti. Teneffüste arkadaşlarımla saklambaç oynarken beni bulamadılar ve beni kim buldu biliyor musun? Öğretmenim buldu, elimden tuttu ve birlikte sınıfa gittik...” (Mutluluk)

“-Anne, anne bugün neler oldu bir bilsen. Sınıfta ilk kez tahtaya kalktım. Çok zor bir işlemi ben yaptım. Sınıfta herkes beni alkışladı.”(Mutluluk)

“-Bugün neler oldu bilin bakalım? Okuma yarışması yaptık. Veee, been ikinci oldum! Öğretmenimiz bizlere kitap hediye etti. İşte bakın...”(Mutluluk)

“İşte bana doğru yaklaşıyor. Sanırım anneme anlatacağım ilk heyecanlı hikâyem başlıyor. Şimdi anladınız mı, neden bu kadar sevinçli olduğumu?”(Mutluluk)

5. Karlar Altında Sıcak Salep (Ayşe Ovalı)-Aile Çocuk dergisi Sayı-5

Bu hikâyede 4 cümlede değer ifadesi tespit edilmiştir. Hikâyede toplam 3 farklı değer bulunmuştur.

“Mahallenin çocukları meydana toplanmış eğleniyordu.”(Mutluluk)

“Kalabalık arasında sınıf arkadaşı Elif’i gördü. Hemen yanına koştu. Birbirlerine kartopu atarlarken hiç durmadan güliyorlardı.”(Mutluluk)

“Belirlenen sürede kardan adamı tamamlayan grup, yarışmanın kazananı olacaktı. Yarışmanın ardından ise çocuklara sürprizleri vardı. Yarışma kuralları belirlendi. Düdükle birlikte tüm gruplar heyecanla kar yığınlarını yuvarlamaya başladı.”(İş birliği)

“Onlar lapa lapa yağın karın altında saleplerini içerken kazanan aslında arkadaşlık ve takım çalışması olmuştu.”(İş birliği, dostluk)

6. Mavişim (Çiğdem Oruç)-Aile Çocuk dergisi Sayı-6

Bu hikâyede 5 cümlede değer ifadesi tespit edilmiştir. Hikâyede toplam 3 farklı değer bulunmuştur.

“-Sen bazen daha ben “cik” demeden beni anlıyorsun ya...”(Empati)

“-Sen de canım sıkıldığında gelip beni gıdıklıyorsun. “Nasıl anladı canımın sıkıldığını?” diye düşünüyorum öyle zamanlarda.”(Empati)

“Bana maviş şeyleri hatırlatıyorsun; gökyüzünü, denizi, en sevdiğilerimi... Sen yanımdayken mutlu oluyorum.”(Mutluluk)

“-Aslında ben seni de Şıpsıp’ı da çok seviyorum.”(Sevgi)

“-Maviş... Ben de seni ve Tekir’i çok seviyorum. Sen mavişlerin en güzelisin, biliyorsun değil mi? Benim canım kuşumsun.”(Sevgi)

7. Yeni Mahalleye Alışma Kılavuzu(Betül Duran)-Aile Çocuk dergisi Sayı-7

Bu hikâyede 5 cümlede değer ifadesi tespit edilmiştir. Hikâyede toplam 3 farklı değer bulunmuştur.

“Sesin sahibi karşı komşularıydı. “Hoş geldiniz! Perde telaşı bitti mi vakit geldi demektir, değil mi? Koşturmadan soramadık, yardıma ihtiyaç var mı? Baban oralarda mı?”(Kültürel mirasa sahip çıkma, yardımlaşma)

“Faruk çalan kapıyı açmak için koştu. Gelenler az önce karşı apartmanda gördüğü yüzlerdi. Az evvel çok yorgun görünen o yüzler şimdi neşeyle aydınlanmıştı.”(mutluluk)

“Faruk ve Ali oyun oynarken büyükler de komşuların beraberinde getirdiği ikramlıklardan atıştırıyor, kırk yıllık ahbablar gibi neşeyle sohbet ediyorlardı.”(Kültürel mirasa sahip çıkma)

“Tabii ya, bayram! Nasıl da unutmıştu. Faruk ertesi gün, daha bir gece önce yorgunluktan dert yanan komşuları camiye giderken gördü. Hiçbirinde yorgunluktan eser kalmamış gibiydi. Bayram namazından sonra avludaki kalabalık birbiriyle bayramlaşmaya başladı.”(Kültürel mirasa sahip çıkma)

“Bayramlaşmayı “Hoş geldiniz.” Sözcükleri takip ediyordu. Belli ki yeni mahalleye alışmak annemle babamın sandığı kadar zaman almayacaktı. Not defterini son kez açan Faruk, dördüncü maddeden sonrakilerin üzerini de tek tek çizdi ve sonra bir cümle yazdı. “Sadece ilk bayramı bekle!”(Kültürel mirasa sahip çıkma)

8. Sevgi'nin Eğlenceli Okul Günü (Beyza Akyüz)-Aile Çocuk dergisi Sayı-8

Bu hikâyede 4 cümlede değer ifadesi tespit edilmiştir. Hikâyede toplam 2 farklı değer bulunmuştur.

“Okulun ilk günü için fazla mutlu görünüyorlar. Şüphe uyandıracak kadar mutlu!”(Mutluluk)

“Öğretmen hayvanları tek tek severken çocuklar da dolabın arkasında pestil olmuştu. Ama bir yandan da kıkırdıyorlardı.”(Sevgi, mutluluk)

“Tatil dönüşünde, okulun ilk günü, hayvan dostlarıyla olan maceralarını anlattılar birbirlerine. Çok eğlenceli bir gün geçirdiler.”(Mutluluk)

“Sevgi, eve döndüğünde yüzünde hala o büyük gülümseme vardı. Annesi bu işe bir anlam verememişti. Sevgi, odasına çıkıp Fındık'ı fanusuna geri koydu. Fındık, mutluluktan ağzını kocaman açtı.”(Mutluluk)

9. Ben de Varım (Özden Sayın)-Aile Çocuk dergisi Sayı-9

Bu hikâyede 8 cümlede değer ifadesi tespit edilmiştir. Hikâyede toplam 6 farklı değer bulunmuştur.

“Perdenin arkasından bahçedeki yavru sincaplara baktı. Hepsi ne kadar da mutluymuştu. Koşup oynuyorlar, zıplıyorlar, neşeyle koca çınarın dallarını titretip üzerindeki karları yere düşürüyorlardı.”(Mutluluk)

“-Ne oldu tatlım, diyebildi annesi, başını okşarken. (Şefkat/merhamet)

“-Kulakların sesleri işitemese de, yüreğinle duyuyorsun sen güzel yavrum. Üzülen bir arkadaşının hislerini duyabiliyorsun. Onları anlayabiliyorsun.”(Empati)

“İhtiyaçlarını sezip yardım etmekten geri durmuyorsun. Bunlar çok güzel özellikler”.(Yardımseverlik)

“Gözlerini kapattı ve içinden, mutlu olmasına sebep birçok şey sıraladı: Sıcak çikolatanın kokusunu, tadını alabiliyor; etrafındaki tüm güzellikleri görebiliyordu ve çok daha fazlası...” (Kıymet bilmek, mutluluk)

“Annesinin sözü bitince, gözleri mutlulukla ışıldadı minik sincabın.” (Mutluluk)

“Bu kez annesi camdan onu seyrediyordu. Merakla yavrusunun ne yapacağını izlerken gözleri sevinçle parladı.” (Mutluluk)

“Farklılıklarıyla kendini sevmek, çözüm üretmek ve hayatın içinde “Ben de varım.” demek ne güzel şeydi.” (Özgüven)

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmada incelenen 9 hikâye metninde en çok işlenen değerlerin mutluluk, yardımseverlik sorumluluk ve şefkat-merhamet değerleri olduğu görülmüştür. Dergiler ve değer ilişkisi hakkında yapılan araştırmalarda farklı dergilerde farklı değerlerin işlendiği görülmüştür. Tekin Bahrilli ve Demir (2021); Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB)’nin yayımladığı “Sevgi Bir Kuş” isimli çocuk dergisinde değerlerin işlenişini incelemişler. Araştırma sonucunda dergilerde en çok nezaket, sevgi, paylaşmak ve vatanseverlik değerlerine yer verildiğini en az yer verilen değerlerin ise hoşgörü, barış, sağlık, adil olma, sabır ve temizlik olduğunu ortaya koymuşlardır. Korkutan ve Kaplan (2022), Çocuk Kalbi eserinde kök değerleri tespit ettiği çalışmasında en çok “sevgi” değer; en az ise “dürüstlük” değeri tespit edilmiştir. Satılmış (2022), yayımlanmış on farklı çocuk dergisinin 2018-2020 yılları arasındaki sayılarında kök değerleri incelemiş, araştırma sonucunda en çok öz denetim değerinin, en az adalet değerinin olduğunu bulmuştur. Tekinşen (2019), TRT çocuk dergisinin 70 sayısında araştırma yapmış ve çalışma sonucunda en çok dostluk ve sevgi kök değerinin olduğunu bulmuştur. Güler (2019), incelediği dergilerde en fazla bilimsellik değerine yer verildiği sonucuna ulaşmıştır. Alabay vd. (2018), TÜBİTAK tarafından yayınlanan Meraklı Minik dergisinin 60 sayısını kök değerler yönünden incelemiş ve en çok sevgi ve sorumluluk değeri tespit etmiş, dürüstlük değerine ise rastlamamıştır. Yine birçok araştırmacı farklı edebi eserlerde yaptıkları incelemelerde farklı değerlere öncelik verildiğini ortaya koymaktadırlar (Calp & Kaplan, 2021; Direkci, 2019; Devenci vd., 2013; Erol, 2014; Gezmen, 2019; İdi Tulumcu, 2015; Okumuş Arslan, 2018; Peterson, 2005). Edebi eserlerde yazıların içeriği, seçilen konu, aktarılmak istenen ana düşünce yazarın okuyucuya iletmek istedikleri çerçevesinde şekillenmektedir. Her eserin özgünlüğü dikkate alındığında içerisinde barındırdığı ileti, değerler de farklı ve biricik olmaktadır. Belirli bir değer aktarımı için yazılmış eserde o değeri vurgulayan içerikler oluşturulmakta ve eserde yoğun olarak o değer içeriği doğrudan veya dolaylı olarak sunulmaktadır. Birden çok türün ve farklı içeriğin bulunduğu çocuk dergilerinde farklı sayıda değere ve değer sıklığıyla karşılaşmak mümkün olmaktadır. Çocukları ve kişiliklerini çok yönlü geliştirecek zengin içerikler, ileti ve değerler ile buluşmalarını sağlayacak farklı türler kullanmak istendik bir durumdur. Hem eğlenecekleri hem değer farkındalığı kazanacakları nitelikli edebi eserleri bu süreli yayınlar ile çocuklar ile buluşturmak oldukça önemlidir.

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar diğer araştırma sonuçlarıyla karşılaştırıldığında çocuk dergilerinin genel olarak farklı içeriklere bağlı olarak farklı değerleri öncelendiği sonucuna ulaşılabilir. Farklı içeriklere sahip dergilerde amaç çocukları bilgilendirip eğlendirirken onların kişilik ve ahlaki gelişimleri için değer aktarımı da gerçekleştirmek büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmanın incelediği dergiler ile farklı dergilerdeki hikâyelerin karşılaştırmalı değer analizlerine yönelik çalışmalar yapılabilir. Yine araştırmaya konu olan dergileri okuyan çocuklar ve ailelerle bu eserlerin değer edinimine etkisini inceleyen araştırmalar gerçekleştirilebilir. Süreli yayınların değer kazanımına etkisini inceleyen dikey ve yatay deneysel araştırmalar gerçekleştirilebilir. Bu süreli yayın eğitsel iletiler açısından incelenebilir.

5. Kaynakça

- (AÇSHB) (2024). *Aile Çocuk Dergisi*. <https://ailecocuk.aile.gov.tr/> adresinden 10.03.2024 tarihinde erişildi.
- Alabay, E., Can, B. H., Kandemir, A. B., & Güney, K. (2018). TÜBİTAK tarafından yayınlanan meraklı minik çocuk dergisinin değerler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 16(35), 7-26.
- Bolat, Y. (2016). Sosyal değerleri ve değerler eğitimini anlamak. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(29), 322-348. <https://doi.org/10.16992/ASOS.1283>
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem.
- Calp, M., & Kaplan, C. (2021). Samed Behrengi'nin sevgi masalı, bir şeftali bin şeftali ve kel güvercinci adlı öykülerinin kök değerler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(42), 39-72.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* [Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches] (Çev. Ed. M. Butun & S. B. Demir). Siyasal.
- Çengelci, T., & Eryılmaz, Ö. (2018). Sosyal bilgilerde edebi ürünler ve değerler eğitimi: Küçük Prens örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 65-79.
- Deveci, H., Belet, D. & Türe, H. (2013). Dede korkut hikâyelerinde yer alan değerler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(46), 294-321
- Direkci, B. (2019). Değerler eğitimi bağlamında Hızır Bin Yakub'un Cevâhirü'l-Me'ânî adlı eserinin incelenmesi. *SUTAD*, 45, 179-192. <https://doi.org/10.21563/sutad.636176>
- Durukoğlu, S., & Doyumgaç, İ. (2017). Ahmet Muhip Dıranas'ın şiirlerine yansıyan değerler. *AKRA Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 5(11), 163-178.
- Erol, E. E. (2014). *Tarık Buğra'nın hikâyelerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi* (Tez No. 385981) [Yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gezmen, B. (2019). Bir eğitim aracı olarak çocuk dergileri: "Mavi Kırlangıç" çocuk dergisi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(1), 59-80. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.466195>
- Grenby, M. O., & Reynolds, K. (2011). *Children's literature studies: A research handbook*. Macmillan International Higher Education.
- Güler, B. (2019). *Çocuk dergilerinde değerler aktarımının ilköğretim programları ile ilişkilendirilmesi üzerine bir araştırma* (Tez No. 535102) [Yüksek lisans tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- İdi Tulumcu, F. (2015). *Güncel çocuk dergilerinde yer alan değerler* (Tez No. 413675) [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-477.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi* (24. baskı). Nobel Akademik.
- Merriam, S. B. (2013). *Qualitative research a guide to desing and implementation* (Çev. Ed. S. Turan). (3. basımdan Çeviri). Nobel Akademik.

- Korkutan, K., & Kaplan, K. (2022). Çocuk kalbi isimli çocuk romanının Türkçe dersi öğretim programı'nda yer alan kök değerler açısından incelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 21(1), 545-563.
- Okumuş Arslan, T. (2018). *Türkçem Dergisi'nde yer alan metinlerin eğitsel değerler açısından incelenmesi* (Tez No. 518327) [Yüksek lisans tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Polat, Ü. (2012). *Millî Mücadele Dönemi, Hâkimiyeti Millîye, Açık söz ve Türk Dünyası gazetelerinde çocuk edebiyatı ürünleri üzerine bir inceleme*. 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayın No: 4-Ankara.
- Polat, Ü., & Güler, B. (2021). Çocuk dergilerinde “evrensel ve ahlaki” değerler aktarımının ilköğretim programları ile ilişkilendirilmesi üzerine bir araştırma. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 10(28), 53-83.
- Satılmış, S. (2022). *Çocuk dergileri metinlerinin Türkçe dersi öğretim programındaki kök değerler ve yetkinlikler açısından incelenmesi (2018-2020)* (Tez No. 732625) [Yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Şimşek, H. (2002). *Tanzimat ve Mutlakîyet dönemi çocuk dergilerinin eğitim açısından incelenmesi* (Tez No. 122358) [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Tekinşen, A. B. (2019). *TRT çocuk dergisi'nde yer alan edebi metinlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi (1-70)* (Tez No. 563283) [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Tekin Bahrilli, C., & Göloğlu Demir, C. (2021). “Sevgi Bir Kuş” çocuk dergisinin değerler açısından incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 10(2), 738-761. <https://doi.org/10.30703/cije.755312>
- Tozlu, N., & Yüce, B.N. (2020). Hamdi Ülker'in eserlerinin kök değerler açısından incelenmesi. *Rumeli Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (21), 575-597. <https://doi.org/10.29000/rumelide.843597>
- Ulusoy, K., & Dilmaç, B. (2020). *Değerler eğitimi*. Pegem Akademi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. baskı). Seçkin.